

Prædatorhegn på Tipperne

Forventet effekt på engfuglenes ynglesucces

Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 19. marts 2020 | **28**

AARHUS
UNIVERSITET

DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Datablad

Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Titel: Prædatorhegn på Tipperne
Undertitel: Forventet effekt på engfuglenes ynglesucces

Forfatter: Thomas Bregnballe¹, Ole Thorup² og Preben Clausen¹
Institutioner: ¹Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi; ²Amphi Consult

Faglige bidrag: Vurderinger og anbefalinger er udarbejdet i fællesskab af de tre forfattere.

Faglig kommentering: Aksel Bo Madsen
Kvalitetssikring, DCE: Jesper Fredshavn

Ekstern kommentering: Ingen ekstern kommentering.

Rekvirent: Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet. Ingen ekstern finansiering.

Bedes citeret: Bregnballe, T., Thorup, O. & Clausen, P. 2020. Prædatorhegn på Tipperne. Forventet effekt på engfuglenes ynglesucces. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 9 s. – Notat nr. 2020|28
https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notatet_2020/N2020_28.pdf

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Foto forside: Erik Biering

Sideantal: 9

Indhold

1	Sammenfatning	4
2	Indledning og baggrund	5
3	Forventet effekt af et prædatorhegn	5
4	Overvejelser i forbindelse med design af prædatorhegn	6
5	Alternativ placering af prædatorhegn	7
6	Effekter på prædationen på Værnengene	8
7	Konklusion	8
8	Litteratur	8

1 Sammenfatning

Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE), Aarhus Universitet er af Natustyrrelsen Blåvandshuk blevet bedt om at vurdere, om opsætning af et prædator-sikkert hegn langs det nuværende hegn mellem Værnengene og Tipperne vil få en gavnlig effekt på engfuglenes ynglesucces på Tipperne.

På det forhåndenværende grundlag vurderer DCE:

- At et prædatorhegn i skellet mellem Tipperne og Værnengene med stor sandsynlighed vil bidrage til at forbedre ynglesuccesen blandt de engfugle, der yngler på Tipperne.
- At der i forbindelse med valg af design af hegn og låge bør tages hensyn til de erfaringer, der er gjort i andre områder, hvor ynglefugle er forsøgt beskyttet mod prædation fra bl.a. ræv og mårhund ved brug af hegn.
- At man efter opførelsen af et hegn bør videreføre den hidtidige bekæmpelse af mink, ræv og mårhund på Tipperne i månederne op til fuglenes ynglesæson.

2 Indledning og baggrund

Den 25. februar 2020 modtog Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE), Aarhus Universitet en anmodning fra Naturstyrelsen Blåvandshuk om at få en faglig vurdering af effekterne af at etablere et prædatorsikkert hegn mellem Værnengene og Tipperne i et forsøg på at begrænse prædationen af æg og unger blandt de ynglende engfugle på Tipperne.

Tipperne udgør et af de vigtigste yngleområder for engfugle i Europa. I en årrække har engfuglenes æg og unger været udsat for omfattende prædation fra rovpattedyr, især fra ræv men måske også fra mårhund, og denne prædation udgør en trussel for de lokale bestande af engfugle (fx Laursen m.fl. 2018, Møller m.fl. 2018, Thorup & Bregnballe 2018).

Med baggrund i et stigende antal positive erfaringer fra udlandet omkring brug af hegn mod rovpattedyr (fx Leyrer m.fl. 2019, White & Hirons 2019) overvejer Naturstyrelsen at etablere et rævesikkert hegn på Tipperhalvøen, mere præcist langs de nuværende hegn der udgør grænsen mellem Værnengene og Tipperne.

3 Forventet effekt af et prædatorhegn

Naturstyrelsen spørger:

- "Vil etablering af et "rævesikkert" hegn i tipperskellet kunne bidrage væsentligt til at sænke prædationstrykket på ynglende vadefugle på Tipperne, idet det forudsættes, at den nuværende reguleringsindsats videreføres."

DCE vurderer, at etablering af et rævesikkert hegn på tværs af Tipperhalvøen i væsentlig grad vil kunne bidrage til at sænke prædationstrykket på Tippernes ynglende vadefugle og deres æg og unger.

Det vurderes, at hegnet vil virke begrænsende på indvandringen af ræv, mårhund og grævling fra Værnengene, og såfremt der forud for og eventuelt i ynglesæsonen suppleres med regulering af de ræve og mårhunde, der allerede måtte befinde sig på Tipperne forudses det, at prædationstrykket fra landrovdyr vil falde betydeligt.

Vurderingen er dels begrundet i erfaringer med udhegningsforsøg fra udlandet (se nedenfor) og fra Vestamager (Olsen 2003), dels med Tippernes beliggenhed som en forholdsvis afgrænset halvø, hvor man med effekten af klimaforandringerne må formode, at Ringkøbing Fjord sjældnere fryser helt til, og indvandringen af ræve over is vil blive begrænset. Der er også de senere år opnået gode erfaringer med kombinationen af en intensiv bekæmpelse af rovpattedyr på Nyord, som kun er forbundet med Møn af en bro (Nielsen 2018).

Et nedsat prædationstryk fra ræv, mårhund og grævling vil imidlertid ikke give sikkerhed for at ynglefuglene vil undgå prædation. Engfuglenes æg og unger vil således fortsat kunne blive udsat for prædation fra mindre rovpattedyr, især lækat og brud, samt fra fugle såsom stormmåge, krage og rørhøg.

4 Overvejelser i forbindelse med design af prædatorhegn

Naturstyrelsen spørger:

- "Hvordan skal et hegn udformes, så det mest effektivt mindsker antallet af rovpattedyr på Tipperne?"
- "Hvilke forhold skal Naturstyrelsen være opmærksomme på, hvis styrelsen vælger at etablere et prædatorhegn i tipperskellet?"

DCE vurderer, at der ved udformningen af et eventuelt kommende hegn bør tages hensyn til, at udenlandske og danske erfaringer peger på:

- a) at det ofte ikke er tilstrækkeligt at benytte hegn uden strøm, så der skal benyttes et strømførende trådhegn, eller der skal etableres strømførende tråde på ydersiden af trådhegnet (se fx figurerne på side 33 og tilhørende tekst i White & Hirons 2019),
- b) at det ikke er tilstrækkeligt med én strømførende tråd,
- c) at det skal sikres at der ikke er periodisk strømudfald (fx via afledning til vegetation)
- d) at ræve og mårhunde kan forcere selv høje hegn (eksempelvis kan nogle ræve springe meget højt), og ræve (og formentlig også mårhunde) kan passere overraskende snævre åbninger, hvorfor der skal benyttes en forholdsvis fin maskestørrelse i hegnet,
- e) at ræve ofte er ekstremt dygtige til at lære sig, hvordan de forcerer et hegn og fx undgår at komme i berøring med strømførende tråde,
- f) at ræv og mårhund gerne klatrer op i hegn i forsøg på at forcere det, og derfor kan der med fordel laves en indadbøjning øverst på hegnet i et materiale, som er blødt, så der ikke vil være mulighed for, at dyret vil kunne klatre over (se fx figurerne på side 32 og 35 og den tilhørende tekst i White & Hirons 2019),
- g) at ræv, mårhund og grævling gerne graver i jorden i forsøg på at forcere et hegn, og derfor skal det elektriske hegn suppleres med et trådhegn der graves ned i jorden.
- h) at den del af hegnet, der skal rage ud i vandet får en snegleform, så de rovdyr, der følger hegnet bliver 'ledt' tilbage fremfor at søge uden om hegnets ende,
- i) at der skal findes sikre løsninger i forbindelse med de udfordringer, der knytter sig til, at der i hegnet vil skulle være en låge, der bl.a. giver biler adgang fra Værnengene til Tipperne.

Vi vurderer, at en af de store udfordringer vil knytte sig til at finde et design for den låge, der skal sikre adgang fra Værnengene til Tipperne. Her skal det sikres, at der er strømførende hegn på lågen, eller at der ikke er sprækker, som fx ræve kan komme igennem (se eksemplet i Fig. 1), og det skal sikres, at lågen kun er åben i det tidsrum, hvor en bil eller et menneske passerer.

Figur 1. Et eksempel på hvordan en ræv forsøger at springe efter at have opdaget en sprække mellem hegnet og lågen, der skal sikre mennesker og biler adgang gennem hegnet. Fra White & Hirons (2019).

5 Alternativ placering af prædatorhegn

Naturstyrelsen spørger:

- "Er der alternativer, fx andre placeringer af et hegn, Naturstyrelsen bør overveje?"

DCE vurderer, at det kunne overvejes at supplere med udhegning af udvalgte områder inde på Tipperne, fx af en del af Nordre Rad og/eller hele eller dele af Fuglepold.

6 Effekter på prædationen på Værnengene

Naturstyrelsen spørger:

- "Der er jo også ynglefugle på Værnengene. Vil man ikke med et hegn blot flytte prædationen til Værnengene, så man her mister, det man måske opnår på Tipperne?"

DCE vurderer, at et hegn ikke vil resultere i så markant en forøgelse af prædationen af engfuglenes reder på Værnengene, at det vil opveje den forøgede ynglesucces, der vil kunne forventes på Tipperne.

7 Konklusion

Den samlede vurdering er, at opsætning af et prædatorsikkert hegn kombineret med en videreførelse af regulering af bl.a. ræv, mårhund og mink på Tipperne vil forøge mulighederne for at Tippeternes engfugle kommer til at yngle med succes.

Det vurderes vigtigt, at hegnet udformes under hensyntagen til de erfaringer man har gjort i andre områder, hvor der ved brug af hegn er gjort forsøg på at beskytte ynglefugle mod prædation fra bl.a. ræv og mårhund (se fx White & Hirons 2019).

8 Litteratur

Laursen, K., J. Balbontín, O. Thorup, H.H. Nielsen, T. Asferg & A.P. Møller 2018: Multiple components of environmental change drive populations of breeding waders in seminatural grasslands. – Ecology and Evolution. DOI: 10.1002/ece3.4514, 2018;1-8.

Leyrer, J., J. Frikke, B. Hälterlein, K. Koffijberg, P. Körber & G. Reichert 2019: Managing predation risk for breeding birds in the Wadden Sea. Results from a workshop in Tönning, Schleswig-Holstein, 7-8 March 2017. – Wadden Sea Ecosystem No. 38. Common Wadden Sea Secretariat, Joint Monitoring Breeding Bird Group (JMBB) in the Wadden Sea, Wilhelmshaven, Germany.

Møller, A.P., O. Thorup & K. Laursen 2018: Predation and nutrients drive population declines in breeding waders. – Ecological Applications 28: 1292-1301.

Nielsen, H.H. 2018: Ynglefuglerapport Nyord Enge 2018. Resultater af overvågningen foretaget for Fugleværnsfonden. – Rapport fra Avifauna Consult.

Olsen, H. 2003: Patterns of predation on ground nesting meadow birds. – Ph.D.-thesis. Department of Ecology, The Royal Veterinary and Agricultural University, Copenhagen.

Thorup, O. & T. Bregnballe 2018: Ynglefuglene på Tipperne 2018. - Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi.

White, G. & G. Hirons 2019: The Predator Exclusion Fence Manual - Guidance on the use of predator exclusion fences to reduce mammalian predation on ground-nesting birds on RSPB reserves. - Report (version 3) from The Royal Society for the Protection of Birds.